

CYFARFOD	Pwyllgor Gwasanaethau Democratiaeth
DYDDIAD	4 Tachwedd 2025
TEITL YR ADRODDIAD	Ymgynghoriad Llywodraeth Cymru Ar Ymestyn Y Ddyletswydd Ar Awdurdodau Lleol I Ddarlledu Cyfarfodydd
ARGYMHELLIAD	Gofynnir i aelodau'r Pwyllgor Gwasanaethau Democratiaeth gyflwyno sylwadau ar yr ymatebion drafft i gwestiynau'r ymgynghoriad, fel a nodir yn Atodiad A .
AWDUR (ON)	Vera Jones, Rheolwr Democratiaeth ac Iaith

1. Cefndir

- 1.1 Mae Llywodraeth Cymru wedi lansio ymgynghoriad ffurfiol yn ceisio barn ynghylch a ddylid ymestyn y ddyletswydd statudol i ddarlledu cyfarfodydd awdurdodau lleol, y tu hwnt i'r cyfarfodydd cyngor llawn sydd eisoes yn destun y ddyletswydd o dan Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021. Mae copi o'r ymgynghoriad llawn i'w weld trwy ddilyn y ddolen isod:

[Ymgynghoriad ar ymestyn y ddyletswydd ar awdurdodau lleol i ddarlledu cyfarfodydd \[HTML\] | LLYW.CYMRU](#)

- 1.2 Ar hyn o bryd, dim ond cyfarfodydd y Cyngor llawn sy'n ofynnol eu darlledu, ond mae nifer o awdurdodau yn ffrydio cyfarfodydd eraill yn wirfoddol. Mae Cyngor Gwynedd yn gweddarlledu y cyfarfodydd a ganlyn:

- Cyngor Llawn
- Cabinet
- Cynllunio
- Craffu (y tri Phwyllgor Craffu)

- 1.3 Noder fod y cyfarfodydd uchod hefyd yn gyfarfodydd sy'n cael eu cynnal yn aml-leoliad (hybrid) yng Ngwynedd. Petai ymestyn y gofyn i weddarlledu mwy o bwyllgorau, ni fyddai'n ofynnol cynnal y cyfarfodydd hynny yn gyfarfodydd aml-leoliad. Fodd bynnag, byddai'r gwaith o baratoi a chynnal y gweddarlledu yn gyfatebol i gynnal cyfarfod aml-leoliad.

2. Amcanion yr Ymgynghoriad

- 2.1 Mae'r ymgynghoriad yn gofyn am farn ynghylch:

- A ddylid **ymestyn y ddyletswydd i gynnwys pwyllgorau eraill** megis y Cabinet, Pwyllgorau Craffu a Chynllunio;
- A ddylid gosod **dyletswyddau tebyg ar Awdurdodau Tân ac Achub ac Awdurdodau Parciau Cenedlaethol**;
- Pa **gyfnod cadw** ddylai fod ar recordiadau electronig o gyfarfodydd darlledu;
- Y **costau, effaith ac ymarferoldeb** posibl i awdurdodau lleol.

- 2.2 Cynnig Gweinidogion Cymru yw ei gwneud hi'n ofynnol i gyfarfodydd pwyllgorau statudol canlynol y prif gynghorau gael eu darlledu:
- Pwyllgorau Gwasanaethau Democrataidd, *
 - Llywodraethu ac Archwilio, *
 - Trwyddedu, *
 - Cynllunio,
 - Trosolwg a Chraffu,
 - a Safonau, *
 - yn ogystal â chyfarfodydd Cabinet
- 2.3 Noder * uchod yn dynodi'r gofyn ychwanegol i'r ymarfer cyfredol fyddai'n effeithio ar Gyngor Gwynedd. Ni fyddai'n ofynnol cynnal y cyfarfodydd hyn yn gyfarfodydd aml-leoliad, ond byddai'n rhaid i swyddogion fod ar leoliad yn y siambrau er mwyn gweddarlledu, a byddai'r gwaith 'gosod' a'r adnoddau ar gyfer rhedeg y cyfarfodydd yn gyffelyb i'r gwaith gosod a chynnal cyfarfod aml-leoliad sy'n cael ei weddarlledu.
- 2.4 Yn amlwg, mae goblygiadau penodol o ran adnoddau wrth ymestyn y ddarpariaeth ymhellach, yn arbennig gan fod technoleg gyfredol ar gyfer gweddarlledu yng Nghyngor Gwynedd ar seiliau gwan iawn gan ei bod yn ddarpariaeth analog gan wahanol gwmnïau, ac felly'n gallu methu yn aml. Rhaid ystyried uwchraddio'r siambrau, adnoddau staffio digonol ac arbenigol, costau trwyddedau i weddarlledu ac ati wrth ystyried yr ymateb.

Awdurdodau Parciau Cenedlaethol ac Awdurdodau Tân ac Achub

- 2.4 Mae'r adroddiad hefyd yn ymgynghori a ddylid ymestyn y ddyletswydd i weddarlledu ar Awdurdodau Parciau Cenedlaethol ac Awdurdodau Tân ac Achub. Tra ystyrir mai mater i'r cyrff cyhoeddus hynny yw ymateb, mae'r egwyddor o sicrhau tryloywder i'r cyhoedd yr un mor berthnasol i'r cyrff hynny ag ydynt i awdurdodau lleol. Noder nad yw'r ymgynghoriad wedi'i ymestyn i gynnwys dyletswydd i weddarlledu ar Gydbwyllgorau Corfforedig.

Cyfnodau Cadw

- 2.5 Mae'r ymgynghoriad yn nodi bod Deddf 2021 yn datgan, mewn perthynas â darlledu cyfarfodydd llawn prif gynghorau, bod yn rhaid i recordiad o'r darllediad fod ar gael yn electronig am gyfnod penodol ar ôl y cyfarfod. Nid yw'r term 'cyfnod penodol' wedi cael ei ddiffinio yn y gyfraith ac felly mater i bob prif gyngor yw pennu hynny. Mae arferion yn amrywio ledled Cymru. Mae gan Weinidog Cymru ddiddordeb mewn ceisio barn ynghylch cyfnod cadw recordiadau o'r cyfarfodydd, ac yn holi a ddylai'r cyfnod cadw fod yr un fath â chyfnod cadw cofnodion ysgrifenedig electroneg cyfarfodydd, hynny yw, chwe blynedd.
- 2.6 Nodir ar y wefan bod y cyfnod cadw ar gyfer recordiadau o bwyllgorau Cyngor Gwynedd yn 6 mis ac y gellir cysylltu am gopi y tu allan i'r cyfnod hwn. Mae'r recordiadau yn fyw ar y safle we am bron i 12 mis, ac mae cost penodol i'r awdurdod gael gafael ar unrhyw recordiad yn dilyn y cyfnod hwnnw.

3. Camau nesaf ac argymhellion

- 3.1 Y dyddiad cau ar gyfer ymatebion yw 28 Tachwedd 2025.
- 3.2 Gofynnir i aelodau'r Pwyllgor Gwasanaethau Democratiaeth gyflwyno sylwadau ar yr ymatebion drafft i gwestiynau'r ymgynghoriad, fel a nodir yn **Atodiad A**.
- 3.3. Cyflwynir sylwadau'r Pwyllgor Gwasanaethau Democratiaeth ar yr ymatebion drafft i gwestiynau'r ymgynghoriad, fel a nodir yn Atodiad A, i gyfarfod Cabinet y Cyngor ar 11 Tachwedd er mwyn cymeradwyo cyflwyno ymateb swyddogol i Lywodraeth Cymru ar ran yr awdurdod.

ATODIAD A

Cwestiynau'r ymgynghoriad.

Cwestiwn 1 - Ydych chi'n cytuno y dylid ymestyn y ddyletswydd i ddarlledu cyfarfodydd yn fyw i gynnwys cyfarfodydd ychwanegol prif gyngor?

Mae'r Cyngor yn croesawu'r egwyddor o dryloywder democrataidd a'r ymgais i ehangu mynediad y cyhoedd at waith llywodraeth leol ac fel dull o gryfhau atebolrwydd cyhoeddus. Fodd bynnag, mae nifer o faterion ymarferol ac ariannol y mae'n rhaid eu hystyried cyn gweithredu unrhyw ddyletswydd newydd.

Mae'r Cyngor yn pryderu y gallai'r ddyletswydd newydd arwain at bwysau ariannol sylweddol, yn enwedig ar gyfer cyfarpar darlledu, storio fideo ac adnoddau staffio. Byddai'n briodol i Lywodraeth Cymru ddarparu cyllid parhaus penodol i gefnogi'r ddyletswydd estynedig.

O ystyried bod y gofyn cyfredol i weddarlledu cyfarfodydd y Cyngor Llawn, argymhellir bod hyn yn cael ei adnabod fel Cam 1 o'r siwrne. Awgrymir y dylid ystyried ymestyn y gofyn cyfreithiol i gynnwys cyfarfodydd sydd o'r diddordeb uchaf i'r cyhoedd fel Cam 2, yn benodol cyfarfodydd y Cabinet, Pwyllgorau Cynllunio a Phwyllgorau Craffu. Dylid wedyn ymestyn i Gam 3 i gynnwys y Pwyllgorau Gwasanaethau Democratiaeth, Llywodraethu ac Archwilio, Trwyddedu a Safonau, ond bod hyn yn gam i'r dyfodol.

Cwestiwn 2 - A oes cyfarfodydd pwyllgorau eraill prif gyngor rydych chi'n meddwl y dylid ymestyn y ddyletswydd ar eu cyfer?

Gweler paragraff olaf yr ymateb i gwestiwn 1.

Cwestiwn 3 - Ydych chi'n cytuno y dylid ymestyn y gofyniad i ddarlledu cyfarfodydd i gynnwys Awdurdodau Parciau Cenedlaethol ac Awdurdodau Tân ac Achub?

Mae'r egwyddor o sicrhau tryloywder i'r cyhoedd yr un mor berthnasol i'r cyrff hynny ag ydynt i awdurdodau lleol. Argymhellir bod yr awdurdodau hyn yn cychwyn ar eu trefniadau gweddarlledu fel rhan o'r ymestyn y soniwyd amdano fel 'cam 2' yn ymateb Cyngor Gwynedd i gwestiwn 1 uchod.

Cwestiwn 4 - A ddylai darlledu cyfarfodydd Awdurdodau Parciau Cenedlaethol ac Awdurdodau Tân ac Achub gael eu hymestyn i gyfarfodydd y tu hwnt i gyfarfodydd llawn yr awdurdodau, ee pwyllgorau safonau?

Mater i'r awdurdodau perthnasol yw rhoi arweiniad wrth ymateb, fodd bynnag mae'r egwyddor o dryloywder yn allweddol bwysig.

Cwestiwn 5 - Mewn perthynas â phrif gynghorau, Awdurdodau Parciau Cenedlaethol ac Awdurdodau Tân ac Achub, ydych chi'n cytuno y dylid cadw recordiadau o gyfarfodydd y mae'n rhaid eu darlledu

Dylid adnabod cyfnod cadw penodol ar gyfer cadw recordiadau o gyfarfodydd y mae'n rhaid eu darlledu, megis 6 neu 12 mis. Rhaid cofio mai cofnod ffurfiol y pwyllgor yw'r cofnod ysgrifenedig o'r cyfarfod ac nid recordiad o'r gweddarllediad.

Yn ogystal, rhaid cofio fod cost ar gyfer cadw'r recordiadau, gan eu bod yn ffeiliau digidol mawr.

Cwestiwn 6 - Yn eich barn chi, beth fyddai effeithiau tebygol ehangu'r ddyletswydd i ddarlledu cyfarfodydd ar y Gymraeg? Mae diddordeb penodol gyda ni mewn unrhyw effeithiau posibl ar gyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg ac ar beidio trin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg. Ydych chi'n meddwl fod cyfleoedd i hyrwyddo unrhyw effeithiau cadarnhaol? Ydych chi'n meddwl fod cyfleoedd i liniaru unrhyw effeithiau negyddol?

Yn gyffredinol i Gymru, mae'r effaith o ymestyn y ddyletswydd i weddarlledu pwyllgorau'r cynghorau am fod yn effaith gadarnhaol ar y Gymraeg, gyda'r iaith i'w chlywed mewn trafodaethau byw mewn Awdurdodau Lleol. Byddai'n angenrheidiol i ddeddfwriaeth nodi'n glir bod disgwyl i bob pwyllgor ddarlledu yn y Gymraeg a'r Saesneg, nid ar gyfer cyfarfod y Cyngor Llawn yn unig.

Yng Nghyngor Gwynedd byddai effaith cadarnhaol ar y Gymraeg o ehangu'r gofynion. Gan y cynhelir pob pwyllgor trwy gyfrwng y Gymraeg eisoes, byddai eu gweddarlledu yn sicrhau bod y Gymraeg i'w chlywed dros y we yn fyw yn fwy aml. Rydym yn sicrhau nad yw'r Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Noder bod y trefniant o gynnal pwyllgorau trwy'r Gymraeg yn drefniant DI-OFYN yng Ngwynedd. Nid oes rhaid i unrhyw un wneud cais o flaen llaw i siarad Cymraeg. Byddai sicrhau gofyniad i bob Awdurdod Lleol ddarparu cyfieithu ar y pryd yn ddi-ofyn ar gyfer pob cyfarfod, a bod ddyletswydd ar bob Cadeirydd i annog siaradwyr i gyfrannu'n Gymraeg yn hybu'r Gymraeg ac yn liniaru unrhyw effeithiau negyddol.

Os oes rhaid i siaradwyr Cymraeg wneud cais i gael siarad Cymraeg mewn cyfarfod, yna mae'n trin y Gymraeg yn llai ffafriol.

Cwestiwn 7 - Yn eich barn chi, a fyddai modd ffurfio neu addasu'r ddyletswydd i ddarlledu cyfarfodydd er mwyn sicrhau: • ei fod yn cael effeithiau positif neu fwy positif ar gyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg a pheidio â'i thrin yn llai ffafriol na Saesneg; a • nad yw'n cael effeithiau andwyol ar gyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg a pheidio â'i thrin yn llai ffafriol na Saesneg?

Gweler uchod ynghylch trefniant di-ofyn i gyfrannu yn y Gymraeg mewn pwyllgorau. Byddai hynny yn cynnig mwy o gyfleoedd i bobl gael gwrandao ar y Gymraeg yn fyw mewn pwyllgorau, neu wrando ar recordiad wedyn. Bydd hyn yn ei dro yn cynorthwyo datblygiadau a darpariaeth Deallusrwydd Artiffisial yn y Gymraeg. Wedi dweud hynny, rhaid hefyd sicrhau bod digon o swyddogion sydd â'r sgiliau cywir yn yr iaith i sicrhau cywirdeb a safon wrth ddefnyddio deallusrwydd artiffisial.

Mae rhai awdurdodau hefyd yn defnyddio neu'n ystyried defnyddio is-deitlau wrth weddarlleu - dylid sicrhau bod is-deitlau Cymraeg hefyd ar gael fel mater o gydraddoldeb i bawb.

Cwestiwn 8 - Esboniwch pa effeithiau cadarnhaol a negyddol ydych chi'n credu y mae darlleu cyfarfodydd y cyngor yn eu cael ar grwpiau cymdeithasol, economaidd a diwylliannol, a pha fesurau y gellir eu cymryd i sicrhau mynediad a chynrychiolaeth deg.

Yn gyffredinol mae gweddarlleu mwy o gyfarfodydd y Cyngor yn cael effaith gadarnhaol ar wahanol grwpiau cymdeithasol, economaidd a diwylliannol gan leihau anghydraddoldeb ar yr un pryd. Mae sicrhau democratiaeth agored i bawb yn egwyddor bwysig y dylid ei pharchu.

Fodd bynnag, nid yw gweddarlleu yn ateb y gofyn i bawb. Rhaid cofio bod rhai pobl mewn ardaloedd difreintiedig ac ardaloedd gwledig sydd heb fynediad at ddarpariaeth gwe digonol, neu ddiffyg mynediad at gyfarpar i wyllo gweddarlleidiadau. Yn ogystal, ni fydd yn hwylus i bawb gan y bydd gwrando dros gyfrifiadur ac edrych ar sgrîn yn anodd i rai.

Cwestiwn 9 Rydym wedi gofyn nifer o gwestiynau penodol. Os hoffech dynnu ein sylw at unrhyw faterion cysylltiedig nad ydym wedi mynd i'r afael â nhw, gallwch wneud hynny yma

Noder nad oes unrhyw gyfeiriad yn yr ymgynghoriad at yr angen i weddarlleu cyfarfodydd Cydbwyllgorau Corfforedig.

Ystyrir y dylai Llywodraeth Cymru ddarparu arweiniad penodol ar hyn, ynghyd â chyllideb ar gyfer gwireddu'r elfen bwysig hon.